אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון'ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

— דער באַיקאָט, — האָט דער דאָ־רער לעווי גערעדט מיט א ביטערער שט־מע, — אפילו אין אין דער צייט פון דער בלוטיקער מלחמה, האָבן די פאַריאָן נ־פאַרגעסן זייער האס קעגן דיר אידן.

די פּוילישע פּויערים זיינען פיליכט ניט פאַרלעטער קעגן עסטרייך, אבער זיי וועלן אונז, די עסטרייכישע אפיצערן, ניט געבן קיין שטיקל ברויט, ווייל מיר זיי־נען אידן.

— און געדענקט מיינע ווערטער, — די כיטרע פאַליאָקן וועלן אונז דאָ אַרויס־שלעפן אין א צרה!

די ווערטער פון דעם דאָרן לעווי האָ־בען געמאַכט א שווערן איינדרוק אויף די חברים. זיי האָבן געפיהלט, אז וואָס ער זאָגט איז אמת, און ניט ווילנדיק האָבן זיי זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זיינען, אזוי ווי מורא האָבנדיק, אז עס קומט א צרה, פאַר וועלכער דער חבר האָט זיי געוואָ־רענט.

פּלוצלונג האָבן זיי דערזעען פון ווייטן סעמיאָן'ען לויפנדיק.

דער שווער אומגלוקפּערטער מוזשיק סעמיאָן, איז געלאָפן מיט זיין גאַנצן אימפּעט. אפט האָט ער זיך אָפּגעשטעלט, אום אָפּצוכאַפּן דעם אָטעם, האָט געקוקט הינטער זיך און איז ווייטער געלאָפן, אזוי ווי אימיצער וואָלט אים נאָכגעיאָגט.

— דאָרטן האָט עפּעס געמוזט פאַ־סירן, — האָט ראָאל ניימאַן באַמערקט, — ער קומט ניט מיט קיין געוויינלאַכער נאָכריכט. עטוואָס שרעקלאַכעס האָט גע־מוזט פאַרקומען.

— זאָלן מיר אפשר אים גיין אַנט־קעגן? — האָט דער צווייפלער נייפעלר געפרעגט.

— מיר וועלן פריער הערן, וואָס ער האָט אונז צו מעלדן, — האָט ניימאַן גענטפערט, — איך גלויב ניט, אז דאָס איז א נייער איבערפאַל פון די רוסן, וואָס דאָרט איז אַזאַרט באַאומרואיקן, מיר האָבן צייט צו וואַרטן ביז ער וועט צו־קומען צו אונז.

די חברים זיינען געבליבן וואַרטן מיט דער גרעסטער שפּאַנונג.

ווען סעמיאָן איז צוגעלאָפן האָט מען אים קיין עפּעאָנס דערקאַנט.

דער אייביק פאַרשלאָפענער, תמ'עווא־טער רוסישער מוזשיק האָט אויסגעזעען גוואַלטיק אויפגערעגט. די האָר אויפ'ן קאָפּ זיינען אים געשטאַנען ווי טשוועד־קעס, די אויגן צעשראָקן און זיי אַרומי־געלאָפן אין די לעכער ווי מייזלאַך. אין א פאַסטקע אין דער פּנים איז געווען פאַרשוויצט און רויט.

— ער האָט שטאַרק געלאָפען.

— וואָס איז געשען, סעמיאָן? — האָבן אַלע חברים אויסגערופן מיט אין קול, — האָ עפּעס פאַסירט?

— האָט עפּעס פאַסירט?

סעמיאָן געזאָגט.

— א מאַרך? וואו? דער! — האָט מען אויף אים געשטורמט פון אַלע זיידן.

— ניין, ניט א מאַרך — א דאָפּל מאַרך! — האָט סעמיאָן קוים אַרויסגע־רעדט און די ווערטער האָבן אים גע־וואָרגן אין האַלז. — אַט דאָרטן — אין גאַרטן — צווישן די ביימער — קומט שנעל! — א דאָ־פּעל מאַרך אין גאַרטן? — האָט ראָאל ניימאַן אויסגערופן, ווער? — אפשר האָסטו היינט צופיל געטרונקען, סעמ־יאָן?

— יעי באַנג, ניט א טראָפּן! — האָט סעמיאָן זיך געשוואָרן און האָט זיך א זעץ געטאָן מיט'ן פויסט אין האַרצן, — אָבער איך שווער אייך, אז א דאָפּלטער מאַרך איז באַגאַנגען געוואָרן.

— ווער? — ער?

— פאַן טישקעוויטש און די נאַנע! — האָט סעמיאָן גערעדט אין זיין העכ־סטער אויפרעגונג, — נאָט זאָל ראַטע־וון זייערע נשמות!

און דער רוסישער מוזשיק האָט זיך פרום איבערגעצלמט.

ווי קומט די נאַנע צו דעם דאָזיקן פאַר־רעטערישן פּאַריאָק? דער לעווער גע־דייגקט וואָס די נאַנע האָט געזאָגט צו גיטלען אין קלויסטער. מיך וועלן דער־צייקן די איינצלהייטן אין דעם נעקסטן קאַפּיטל.

קאַפּיטל 22

שוועסטער קאַטערינאַ האָט שוין יענע נאַכט ניט געשלאָפן.

די באַגעגעניש מיט גיטלען האָט איר גוואַלדיק דערשיטערט. די פרומע נאַנע פון דעם קלויסטער פון דער "הייליקער פרוי" האָט זיך פּלוצלונג דערמאָנט אַן איר אידישער פאַרגאַנגענהייט. עס זיינען איר איפּגעשוואָמען פאַר איר אויגן די ביידער פון אירע קינדערשע יאָרן, גליקלאַכע יאָרן, ווען זי האָט זיך געהאַ־דעוועט ביי אירע אידישע עלטערן, וועל־כע האָבן איר אין היים געליבט. און שוועסטער קאַטערינאַ האָט איצט געפילט ווי דאָס האַרץ ווערט איר צעריסן און שטיקער פון ווייטאַק.

עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל זייט פיעל יאָרן וואָס שוועסטער קאַטערינאַ האָט דערפילט שרעקלאַכע נשמה שטער־צען.

אין דעם איינגן קלויסטער לעבן, וואו יעדער נאַנע וועט געלערנט צו שקלאַ־פערן, און וואו אירע געפיהלן ווערן אָפּ־געטומפּט, האָט שוועסטער קאַטערינאַ שוין לאַנג געהאַט פאַרגעסן איר פאַר־גאַנגענהייט; זי איז שוין געוואוינט גע־ווען צו איר שיקזאַל, ווי נאָך הונדערטע אידישע מיידלאַך אין רוסלאַנד און גאַליציע, ווערכע ווערן פאַרפירט אין קלויסטערס און פאַרבלייבן פרומע נאַ־נעס.

אָבער דער אידישער פּנים פון דער שיינער גיטלען און איר האַרץ רייסנדיק געשיכטע ווי אזוי זי איז אַהער פאַרפירט געוואָרן האָט אין דער שוועסטער קאַ־טערינאַ אויפגעוועקט אַלע אַלטע עראַ־נערונגען, און זי האָט זיך דערמאָנט אַן זי אַליין איז אויך געווען א אידישע מיי־דעל ביי רייכע אין לינדער עלטערן.

אין לינגדיק איצט אויף איר האַרטער בעטל אין דעם אָרימען קלויסטער קאַ־מערל האָט די אומגליקלאַכע אידישע נאַנע אין אירע נשמה שמערצן קרעמפּ־האַפט אַריינגעגראָבן איר שטרוי־זאַק.

איר ווייטאַק איז געווען אַן א גרענץ און אירע ליידן זיינען געוואָרן נאָך שטאַר־קער אַלס זי האָט זיך דערמאָנט אַן איר פאַרפירער, דעם שורקישן פּאַראָאַק, ווע־מען זי האָט איצט צופעליק אַנטדעקט.

— יאָ, סווינגאַווסקי, דער מאַן, וועל־כער האָט דערמאָרדעט אַן איר עלטערן, גע־טוטעט איר ליבע און איר אוועקגעריבן פון אירע עלטערן און פון איר פאָלק, ער איז איצט אין אַן אַנדער פאָרם! ער איז שוועסטער קאַטערינאַ האָט אַן אַנדער פון אַלע פון דער "הייליקער פרוי"" האָט זיך פּלוצלונג דערמאָנט אַן איר אידישער פאַרגאַנגענהייט. עס זיינ־נען איר איפּגעשוואָמען פאַר איר אויגן די ביידער פון אירע קינדערשע יאָרן, גליקלאַכע יאָרן, ווען זי האָט זיך געהאַ־דעוועט ביי אירע אידישע עלטערן, וועל־כע האָבן איר אין היים געליבט. און שוועסטער קאַטערינאַ האָט איצט געפילט ווי דאָס האַרץ ווערט איר צעריסן און שטיקער פון ווייטאַק.

עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל זייט פיעל יאָרן וואָס שוועסטער קאַטערינאַ האָט דערפילט שרעקלאַכע נשמה שטער־צען.

אין דעם איינגן קלויסטער לעבן, וואו יעדער נאַנע וועט געלערנט צו שקלאַ־פערן, און וואו אירע געפיהלן ווערן אָפּ־געטומפּט, האָט שוועסטער קאַטערינאַ שוין לאַנג געהאַט פאַרגעסן איר פאַר־גאַנגענהייט; זי איז שוין געוואוינט גע־ווען צו איר שיקזאַל, ווי נאָך הונדערטע אידישע מיידלאַך אין רוסלאַנד און גאַליציע, ווערכע ווערן פאַרפירט אין קלויסטערס און פאַרבלייבן פרומע נאַ־נעס.

אָבער דער אידישער פּנים פון דער שיינער גיטלען און איר האַרץ רייסנדיק געשיכטע ווי אזוי זי איז אַהער פאַרפירט געוואָרן האָט אין דער שוועסטער קאַ־טערינאַ אויפגעוועקט אַלע אַלטע עראַ־נערונגען, און זי האָט זיך דערמאָנט אַן זי אַליין איז אויך געווען א אידישע מיי־דעל ביי רייכע אין לינדער עלטערן.

אין לינגדיק איצט אויף איר האַרטער בעטל אין דעם אָרימען קלויסטער קאַ־מערל האָט די אומגליקלאַכע אידישע נאַנע אין אירע נשמה שמערצן קרעמפּ־האַפט אַריינגעגראָבן איר שטרוי־זאַק.

איר ווייטאַק איז געווען אַן א גרענץ און אירע ליידן זיינען געוואָרן נאָך שטאַר־קער אַלס זי האָט זיך דערמאָנט אַן איר פאַרפירער, דעם שורקישן פּאַראָאַק, ווע־מען זי האָט איצט צופעליק אַנטדעקט.

— יאָ, סווינגאַווסקי, דער מאַן, וועל־כער האָט דערמאָרדעט אַן איר עלטערן, גע־טוטעט איר ליבע און איר אוועקגעריבן פון אירע עלטערן און פון איר פאָלק, ער איז איצט אין אַן אַנדער פאָרם! ער איז שוועסטער קאַטערינאַ האָט זיך דערמאָנט אַן איר אידישער פאַרגאַנגענהייט. עס זיינ־נען איר איפּגעשוואָמען פאַר איר אויגן די ביידער פון אירע קינדערשע יאָרן, גליקלאַכע יאָרן, ווען זי האָט זיך געהאַ־דעוועט ביי אירע אידישע עלטערן, וועל־כע האָבן איר אין היים געליבט. און שוועסטער קאַטערינאַ האָט איצט געפילט ווי דאָס האַרץ ווערט איר צעריסן און שטיקער פון ווייטאַק.

עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל זייט פיעל יאָרן וואָס שוועסטער קאַטערינאַ האָט דערפילט שרעקלאַכע נשמה שטער־צען.

אין דעם איינגן קלויסטער לעבן, וואו יעדער נאַנע וועט געלערנט צו שקלאַ־פערן, און וואו אירע געפיהלן ווערן אָפּ־געטומפּט, האָט שוועסטער קאַטערינאַ שוין לאַנג געהאַט פאַרגעסן איר פאַר־גאַנגענהייט; זי איז שוין געוואוינט גע־ווען צו איר שיקזאַל, ווי נאָך הונדערטע אידישע מיידלאַך אין רוסלאַנד און גאַליציע, ווערכע ווערן פאַרפירט אין קלויסטערס און פאַרבלייבן פרומע נאַ־נעס.

אָבער דער אידישער פּנים פון דער שיינער גיטלען און איר האַרץ רייסנדיק געשיכטע ווי אזוי זי איז אַהער פאַרפירט געוואָרן האָט אין דער שוועסטער קאַ־טערינאַ אויפגעוועקט אַלע אַלטע עראַ־נערונגען, און זי האָט זיך דערמאָנט אַן זי אַליין איז אויך געווען א אידישע מיי־דעל ביי רייכע אין לינדער עלטערן.

— יעי באַנג, ניט א טראָפּן! — האָט סעמיאָן זיך געשוואָרן און האָט זיך א זעץ געטאָן מיט'ן פויסט אין האַרצן, — אָבער איך שווער אייך, אז א דאָפּלטער מאַרך איז באַגאַנגען געוואָרן.

— ווער? — ער?

— פאַן טישקעוויטש און די נאַנע! — האָט סעמיאָן גערעדט אין זיין העכ־סטער אויפרעגונג, — נאָט זאָל ראַטע־וון זייערע נשמות!

און דער רוסישער מוזשיק האָט זיך פרום איבערגעצלמט.

ווי קומט די נאַנע צו דעם דאָזיקן פאַר־רעטערישן פּאַריאָק? דער לעווער גע־דייגקט וואָס די נאַנע האָט געזאָגט צו גיטלען אין קלויסטער. מיך וועלן דער־צייקן די איינצלהייטן אין דעם נעקסטן קאַפּיטל.

קאַפּיטל 22

שוועסטער קאַטערינאַ האָט שוין יענע נאַכט ניט געשלאָפן.

די באַגעגעניש מיט גיטלען האָט איר גוואַלדיק דערשיטערט. די פרומע נאַנע פון דעם קלויסטער פון דער "הייליקער פרוי"" האָט זיך פּלוצלונג דערמאָנט אַן איר אידישער פאַרגאַנגענהייט. עס זיינ־נען איר איפּגעשוואָמען פאַר איר אויגן די ביידער פון אירע קינדערשע יאָרן, גליקלאַכע יאָרן, ווען זי האָט זיך געהאַ־דעוועט ביי אירע אידישע עלטערן, וועל־כע האָבן איר אין היים געליבט. און שוועסטער קאַטערינאַ האָט איצט געפילט ווי דאָס האַרץ ווערט איר צעריסן און שטיקער פון ווייטאַק.

עס איז געווען דאָס ערשטע מאָל זייט פיעל יאָרן וואָס שוועסטער קאַטערינאַ האָט דערפילט שרעקלאַכע נשמה שטער־צען.

אין דעם איינגן קלויסטער לעבן, וואו יעדער נאַנע וועט געלערנט צו שקלאַ־פערן, און וואו אירע געפיהלן ווערן אָפּ־געטומפּט, האָט שוועסטער קאַטערינאַ שוין לאַנג געהאַט פאַרגעסן איר פאַר־גאַנגענהייט; זי איז שוין געוואוינט גע־ווען צו איר שיקזאַל, ווי נאָך הונדערטע אידישע מיידלאַך אין רוסלאַנד און גאַליציע, ווערכע ווערן פאַרפירט אין קלויסטערס און פאַרבלייבן פרומע נאַ־נעס.

אָבער דער אידישער פּנים פון דער שיינער גיטלען און איר האַרץ רייסנדיק געשיכטע ווי אזוי זי איז אַהער פאַרפירט געוואָרן האָט אין דער שוועסטער קאַ־טערינאַ אויפגעוועקט אַלע אַלטע עראַ־נערונגען, און זי האָט זיך דערמאָנט אַן זי אַליין איז אויך געווען א אידישע מיי־דעל ביי רייכע אין לינדער עלטערן.

אין לינגדיק איצט אויף איר האַרטער בעטל אין דעם אָרימען קלויסטער קאַ־מערל האָט די אומגליקלאַכע אידישע נאַנע אין אירע נשמה שמערצן קרעמפּ־האַפט אַריינגעגראָבן איר שטרוי־זאַק.

איר ווייטאַק איז געווען אַן א גרענץ און אירע ליידן זיינען געוואָרן נאָך שטאַר־קער אַלס זי האָט זיך דערמאָנט אַן איר פאַרפירער, דעם שורקישן פּאַראָאַק, ווע־מען זי האָט איצט צופעליק אַנטדעקט.

— יאָ, סווינגאַווסקי, דער מאַן, וועל־כער האָט דערמאָרדעט אַן איר עלטערן, גע־טוטעט איר ליבע און איר אוועקגעריבן פון אירע עלטערן און פון איר פאָלק, ער איז איצט אין אַן אַנדער פאָרם! ער איז שוועסטער קאַטערינאַ האָט זיך